

*Задорожна Т.С.**Аспірантка кафедри фінансів**ДВНЗ «Київський національний економічний**університет імені Вадима Гетьмана»**Науковий керівник – к.е.н., професор Гапонюк М.А.*

ВІД ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ДО ДЕГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Поняття «глобалізація» є похідним від англійського слова «globe», що перекладається як «земна куля». В сучасному розумінні термін «глобалізація» почав використовуватись у 1985 році після публікації статті американських соціологів Р. Робертсона та Ф. Лехнера, у якій було зазначено що глобалізація – це «процес зростаючого впливу різних факторів міжнародного значення (наприклад, економічних та політичних зв'язків, культурного та інформаційного обміну) на соціальну дійсність в окремих країнах». [1] В цілому, можна зазначити, що сьогодні, єдиного загальновизнаного визначення глобалізації поки що не існує. Напевно, це пов'язане з тим, що цей процес охоплює дуже різні сфери діяльності людства, тому існуючі визначення від різних науковців чи інституцій набувають певного змістовного окрасу залежно від того, у якій сфері вони здійснюють свої дослідження. Цю точку зору вдало демонструє фраза, якою авторитетний американський фінансист Дж. Сорос розпочав свої «Тези про глобалізацію», що вийшли у 2001 році. Зокрема, Дж. Сорос зазначив, що «глобалізація - це занадто часто вживаний термін, якому можна надавати найрізноманітніші значення». [2]

Серед дослідників історії глобалізації існує кілька підходів щодо її періодизації. Найпоширенішим з них є триніоміальний підхід, який розбиває будь-який процес на три періоди. Наприклад, прихильники ідеї виникнення глобалізації за часів середньовіччя (Хопкінс, 2003; Бейлі, 2004) виділяють такі три періоди її розвитку: архаїчна глобалізація, рання сучасна глобалізація, сучасна глобалізація. В свою чергу, Томас Фрідман, який вважає, що глобалізація починається з періоду Великих географічних відкриттів, розділяє історію глобалізації на такі три періоди: «Глобалізація 1 – глобалізація країн» (1492–1800), «Глобалізація 2 – глобалізація компаній» (1800–2000) та «Глобалізація 3 – глобалізація приватних осіб» (2000 - дотепер). [3, с. 3]

Ми вважаємо, що кількість періодів при періодизації будь-якого процесу не повинна обмежуватись лише трьома, а повинна визначатися його особливостями. При цьому, ми, досліджуючи аспекти саме економічної глобалізації, дотримуємось точки зору МВФ щодо часу зародження цього процесу.

Зокрема, як зазначається в дослідженні МВФ, глобалізація світової економіки розпочалась в період золотого стандарту до Першої світової війни, коли відбувалось швидке зростання обсягів міжнародної торгівлі. Проте тоді цей процес перервався, оскільки міжнародна економічна та фінансова взаємодія були зруйновані двома Світовими війнами, Великою депресією в США, переходом до планової економіки в країнах соціалістичного табору та іншими чинниками, які деструктивно вплинули на

глобалізаційні процеси. І лише у другій половині XX століття завдяки лібералізації торгових та фінансових потоків інтеграція поступово почала відроджуватись до рівня, який існував на початку XX століття, хоча і з більш широкими можливостями для наступного розвитку. [4, с. 4]

Вивчення наукової літератури з питань глобалізації, а також досліджень, які були оприлюднені такими міжнародними інституціями як Міжнародна організація комісій з цінних паперів (IOSCO), МВФ, Світовий банк, американська Комісія з цінних паперів та бірж (SEC) та ін. дозволило нам виділити такі шість основних етапів економічної глобалізації:

- 1 етап (початок XX ст.): стрімке зростання обсягів міжнародної торгівлі та укріплення економічної та фінансової взаємодії між країнами Світу;
- 2 етап (1914-1940-ві рр.): руйнування сформованих раніше економічних зв'язків між країнами;
- 3 етап (1950-ті – 1970-ті рр.): повільне відновлення міжнародних економічних зв'язків;
- 4 етап (1970-ті – 1990-ті роки): скасування в багатьох промислових країнах жорстких обмежень щодо міжнародного руху капіталу, дерегуляція та лібералізація внутрішніх фінансових ринків, зменшення трансакційних витрат та поява нових фінансових інструментів, наслідком чого стало істотне зростання транскордонних фінансових операцій. Також на цьому етапі в результаті розширення міжнародної діяльності транснаціональних компаній, що стала наслідком глобалізації бізнесу, відбувся сплеск прямих та портфельних іноземних інвестицій.
- 5 етап (2000-ні роки – лютий 2020 р.): стрімкий розвиток глобалізаційних процесів, особливо у фінансовій сфері (створення глобальних, трансконтинентальних фондових бірж та торговельних майданчиків, тенденція до універсалізації біржової торгівлі, пом'якшення правил доступу іноземних емітентів на локальні ринки цінних паперів тощо);
- 6 етап (лютий 2020 р. – по сьогодні): початок періоду деглобалізації у реальному секторі економіки. Зокрема, під впливом пандемії коронавірусу відбулась руйнація налагодженої системи міжнародних поставок товарів, а також повернення урядів багатьох країн до протекціоністської політики, наслідком яких стало введення обмежень у сферах торгівлі та туризму, а також посилення міграційних обмежень. На даному етапі звуження глобалізації не зачіпає лише дві сфери: інформаційну (в тому числі інтернет магазини та новинні портали) та фінансову.

Таким чином, події 2020 року спровокували появу нового етапу економічної глобалізації, який характеризується звуженням міжнародних відносин в сегменті торгівлі товарами, туризму та міграції населення, в той час як міжнародна взаємодія у фінансовій та інформаційній сфері, навпаки, посилилась.

Література:

1. Robertson R., Lechner F. Modernization, Globalization and the Problem of Culture in the World-Systems Theory // Theory, Culture & Society. - 1985. - URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0263276485002003009>

2. Дж. Сорос. Тезиси о глобализации // Вестник Европы. – 2001. – №2. – URL: <https://magazines.gorky.media/vestnik/2001/2/tezisy-o-globalizaczii.html>
3. Globalization: Yesterday, Today, and Tomorrow Edited by: Jim Sheffeld, Andrey Korotayev, & Leonid Grinin // USA: Emergent. – 2013. – 410 с., <https://www.hse.ru/data/2013/05/23/1299088719/Globalization.pdf>
4. World Economic Outlook, May 1997 : Globalization: Opportunities and Challenges// IMF. – 219 p. - URL: https://www.elibrary.imf.org/doc/IMF081/08011-9781557756480/08011-9781557756480/Other_formats/Source_PDF/08011-9781455239511.pdf

Зборовська О.П.

*«Фінанси, банківська справа та страхування», 6 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник – к.е.н., доц., професор кафедри фінансів Дегтярьова Н.В.

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ РИНКУ ОБЛІГАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Найважливішим етапом для розвитку економіки країни є створення ефективного ринку капіталу. Таким чином, будь-які великомасштабні перетворення в економічній сфері залишаються незавершеними, якщо не буде створено конкурентоспроможного фінансового сектору та ринку капіталу, що зможе мобілізувати, перерозподіляти та надавати економіці необхідні інвестиційні ресурси. Дана тема є досить актуальною, так як на сучасному етапі розвитку Україна відчуває наявність дефіциту фінансових ресурсів.

Більшість вітчизняних підприємств має обмежені можливості самофінансування, недостатні зовнішні джерела інвестиційних ресурсів, тому розвиток фінансування за рахунок використання інструментів ринку капіталів, а саме облігацій підприємств, набуває першочергового значення.

Пріоритетним завданням ринку капіталів є забезпечення сприятливих умов для залучення інвестицій компаніями. Облігації підприємств характеризуються як цінні папери з гарантованою та стабільною виплатою доходу, що є однією з їх суттєвих переваг над банківськими депозитами та кредитами, яка має забезпечувати стабільність і надійність для емітентів та інвесторів. Але в Україні вони ще не здобули достатньої популярності, тому довгострокові кредити банків переважають.

Конкурентоспроможність ринку облігацій підприємств знижується через недостатньо сприятливу державну політику щодо оподаткування. Відсутність оподаткування державних облігацій значно впливає на розвиток ринку державних облігацій, який просто перешкоджає розвитку інших, особливо ринку корпоративних облігацій, так як значне залучення інвестицій здійснюється державою.

Не менш вагомою проблемою є система регулювання та нагляду за діяльністю на ринку облігацій підприємств, що полягає у порушенні захисту прав інвесторів, низькому рівні кваліфікації персоналу існуючих фінансових установ, тобто професійних учасників ринку, та низькому рівні корпоративного управління. За офіційною оцінкою НКЦПФР найчастішими порушеннями є: несвоєчасність відкриття інформації про діяльність